

DE KUNST VAN HET VERZEKEREN

VERZEKERING MOTORRIJTUIGEN

VanDakemhove&Co

BA4-123

De uitstekende bescherming tegen alle gevaren op de weg.

De Noordstar en Boerhaave - Themis biedt u een volledig pakket oplossingen tegen de gevaren op de weg. Bij de Autoverzekering Burgerlijke Aansprakelijkheid betaalt u voor een wagen uit de middenklasse de laagste premie van de markt. Rekening houdend met de B.A.-Plus wordt dit verschil nog groter, zonder dat u ook maar iets minder beveiligd bent. In de Omnium-Verzekering hebt u de keuze uit de formules: "aangenomen waarde" of "niet-aangenomen waarde".
De Familiale Verkeerspolis verze-

Een artistieke kijk op een alledaagse situatie: een fragment uit het schilderij "Eén van de nog duizende dorpsstraten in Vlaanderen en elders" van Roger Raaveel.

Door het verband te leggen tussen de artistieke inbreng van een dagelijks tafereel en de waarheidsgetrouwe fotografische uitdrukking ervan, bevestigt De Noordstar en Boerhaave - Themis haar dubbele roeping van doadwerkelijke bescherming en cultureel engagement. De culturele taak wordt belichaamd in het Noordstarfonds. De Noordstar en Boerhaave - Themis verstaat de kunst van het verzekeren.

kert u in alle omstandigheden op de weg. Ook de bestuurder, die in tegenstelling tot de B.A.-Plus wel gedekt is.

Extra-voordeel:

De Noordstar en Boerhaave - Themis werkt uitsluitend met verzekeringsbemiddelaars. U kunt op een totale service en bijhorend voordelig commissie-loon rekenen. Vraag vrijblijvend onze volledige documentatie voor bemiddelaar en partikulier aan.

**DE NOORDSTAR
EN BOERHAAVE N.V.**

De Noordstar en Boerhaave
Groot-Brittanniëlaan 125 - 9000 Gent
Tel. 091/35.37.11

THEMIS

Louiza Marialei 2 - 2000 Antwerpen
Tel. 03/233.98.05

Boekbesprekingen

Algemene economie

Seven Schools of Macroeconomic Thought

Steunend op voornamelijk eigen interessepunten en bijdragen aan de micro-economische fundamenteën van macro-economische theorie deelt Phelps macro-economische scholen in naargelang hun hypothesen betreffende de manier waarop verwachtingen gevormd worden ("rationeel" of niet: afgekort R/NR) en betreffende de graad van loon/prijsflexibiliteit (volledige flexibiliteit, nominale starheid of reële starheid: F/NS/RS). De resulterende zesvoudige classificatie is echter ontoereikend om de zeven door Phelps besproken scholen te scheiden: Keynesianen en Monetaristen (NR-F) enerzijds en "Nieuw-klassieken", "Aanbodeconomen" en "Real Business Cycle"-aanhangers (R-F) anderzijds krijgen dezelfde kenmerken toegemeten. "Nieuw-Keynesianen" (R-NS) en structuralisten (R-RS) nemen dan weer een unieke plaats in, terwijl de resterende twee posities oningenomen blijven: Phelps laat het volgens hem nu in onbruik geraakte "eerste-generatie Keynesianisme" (NR-NS) buiten beschouwing. Deze classificatie is dan ook niet als exhaustief noch als te nemen of te laten te beschouwen: ze dient eerder als referentiepunt voor Phelps' bedenkingen bij enkele recente theoretische ontwikkelingen, die bovendien een summier schets qua antecedenten en historische context meekrijgen. Phelps' eigen bijdragen lopen daarbij als een rode draad door elk van de ze-

ven hoofdstukken (één per school). Het hoofdstuk over de Keynesianen opent met een schitterende inleiding over de schatplichtigheid van de "General Theory" aan Keynes' visie over de rol van onzekerheid in de vorming van verwachtingen zoals die terug te vinden is in zijn "Treatise on Probability" (1921). Voor recenter Keynesiaans geïnspireerd werk over het transmissiemechanisme van speculatieve schokken steunt Phelps zich hoofdzakelijk op Blanchards herinterpretatie van het IS/LM-model, waarin een prominente rol is weggelegd voor schommelingen in de prijzen van aandelen. Wat de Monetaristen en Nieuw-klassieken betreft, benadrukt Phelps het empirisch materiaal pro en contra in verband met de bekende respectieve stellingnamen, waarvan de theoretische onderbouw slechts oppervlakkig geschetst wordt: vaste beleidsregels veroorzaken minder variantie in reële variabelen dan een discretionaire politiek / de meest efficiënte beleidsregel houdt het groeipad van de nominale geldhoeveelheid onder controle (Monetaristen); er bestaat geen systematische neiging tot aanhoudende booms en depressies / de tewerkstelling wijkt niet systematisch af van haar "natuurlijk" niveau (Nieuw-klassieken). Terwijl de voorgaande scholen in de veronderstelling van loon/prijsflexibiliteit een gemeenschappelijk kenmerk hadden, is de relevantie van gestaffelde looncontracten en menu-kosten een essentieel ingre-

diënt van de Nieuw-Keynesiaanse modellen, onderwerp dat de aanleiding vormt voor een interessante digressie over nominale versus reële loonzetting. Phelps' eigen werk uit de jaren zestig kan hier als een vroegere voorloper beschouwd worden, wat er wellicht mede de verklaring van is dat de Nieuw-Keynesiaanse visie verdedigd wordt tegen aanvallen van binnenuit en vooral van buitenaf (vanwege de Nieuw-klassieken). Het is een van de weinige plaatsen in het boek waar Phelps' eigen standpunten m.b.t. de verdiensten van de respectieve scholen zo expliciet tot uiting komen; Phelps ziet de huidige proliferatie van macro-economische scholen eerder als een verrijking (waarbij iedere school zich concentreert op een deelaspect van een complexe realiteit) dan als een reden tot bezorgdheid.

Het hoofdstuk over de Supply-siders gaat volledig voorbij aan de vulgariserende strekking binnen deze school en behandelt louter de vraag naar de optimale beleidsmix, waarbij de met de Supply-siders geassocieerde combinatie van een restrictieve monetaire en een expansieve budgettaire politiek toegeschreven wordt aan de modellen van Mundell uit de jaren zestig/zeventig.

De laatste twee scholen die aan bod komen zijn niet-monetair van inslag. De "Real Business Cycle" school verklaart reële korte-termijnschommelingen aan de hand van representatieve-agent evenwichtsmodellen, waarin externe schokken onmiddellijk doorwerken op de arbeidsmarkt dank zij de (gevoelig) positieve loon- en interestelasticiëten van de arbeidsaanbodcurve. De "Structuralistische" school ten slotte groepeerd onder één noemer het amalgaam

van modellen ("insider/outsider", "efficiency-wage",...) dat een of andere vorm van (endogene) reële loonrigiditeit aan de basis ziet van aanhoudende onvrijwillige werkloosheid.

Seven Schools of Macroeconomic Thought biedt ongetwijfeld een interessant panorama van de hedendaagse macro-economische theorie(en). Mindere punten zijn de vrijwel exclusieve gerichtheid op de Amerikaanse markt (meer Europese specialiteiten zoals het "Post-Keynesianisme" en de "onevenwichtstheorieën" worden b.v. zo goed als volledig buiten beschouwing gelaten) en de manier waarop voor een breed publiek vlot leesbare gedeelten afgewisseld worden met hoofdstukken die een ruime voorkennis vereisen.

Koen Hendrickx

Edmund S. Phelps, Seven Schools of Macroeconomic Thought: The Arne Ryde Memorial Lectures
Oxford, Clarendon Press (Oxford University Press), 1990, xii + 110 blz. - Prijs: 16 £

From Marx to the Market

Brus is een bekend Pools econoom, nu in Oxford, die met enkele anderen, w.o. Kornai en Sik, in (vroegere) communistische satellietstaten, de tekortkomingen van de centraal geleide economieën heeft geanalyseerd in opmerkelijke studies en wegen zocht om het systeem in de richting van een markteconomie (een socialistische dan, d.i. met gesocialiseerde eigendom van de produktiemiddelen) te doen evolueren. Laski, ook uit Oost-Europa afkomstig, doceert in Linz.

Hun boek bevat drie hoofddelen. Het eerste bevat, in minder dan 50

bladzijden, een meesterlijke synthese, enerzijds van de aanspraak vanwege het marxistisch economisch systeem op een superieure economische rationaliteit, en anderzijds van de toedracht en de redenen van de ontgoochelingen waartoe het systeem heeft geleid. Zij wijzen op de coherentie van zijn theoretische blauwdruk, vooral gericht op macro-economische efficiëntie, maar ook op de vele zwakheden in de redenering, vooral dan inzake de motiveringen van micro-economische gedragingen. Deze vier hoofdstukken zullen ongetwijfeld nu reeds als een klassieke tekst worden beschouwd.

In het tweede deel behandelen de auteurs de mislukte pogingen tot een soort marktsocialisme in Hongarije (na 1968) en in Joegoslavië (na 1961). De auteurs komen tot de overtuiging dat de kritiek die Mises en Hayek op de centraal geleide economie hebben gespuid, toch wel fundamenteel verantwoord is. Ten slotte onderzoeken Brus en Laski hoe men een echt marktsocialisme zou kunnen uitbouwen. In een bijzonder degelijk hoofdstuk wordt de noodzaak van een kapitaalmarkt benadrukt, opdat, in een gedecentraliseerd bestel, ondernemingen zinvolle investeringsbeslissingen zouden kunnen treffen. Welnu, de halfslachtige hervormingen, tot voor kort, beheldden marktmechanismen voor produkten, maar niet voor de produktiefactoren. Met veel voorbehoud menen de auteurs dat een socialistisch eigendomspatroon, uitgeoefend via publiekrechtelijke holdings, verzoekenbaar zou zijn met een markteconomie...

De auteurs schreven dit boek vóór de herfst van 1989. Zij dachten toen nog dat de communistische landen weliswaar zeer traag zouden groeien, maar niet zouden in-

eenstuiken (blz. 33)... Men kan het hen niet euvel duiden dat zij, evenmin als anderen, konden bevroeden dat het IJzeren Gordijn als een kaartenhuisje in elkaar zou storten... De twee laatst vermelde delen zijn derhalve niet langer actueel; het marktsocialisme lijkt immers niet meer haalbaar, omdat men, zelfs in Rusland, evolueert naar een verregaande privatisering. Toch blijven ook deze delen interessant, omdat zij mede verklaren waarom in zo korte tijd, in die landen, de overtuiging van een snelle en volledige overschakeling naar een (geprivatiseerde) markteconomie is gerijpt.

Kortom, sterk aan te bevelen – vooral, maar niet alleen omwille van de eerste vier hoofdstukken – voor wie inzicht wenst te verkrijgen in de logica van de centraal geleide en de vrije markteconomieën en in de economische achtergronden van het wonderjaar 1989, in het (vroegere) Oostblok.

Sylvain Plasschaert

Włodzimierz Brus en Kazimierz Laski, From Marx to the Market: Socialism in Search of an Economic System
Oxford, Clarendon Press (Oxford University Press), 1989, 177 blz.

Perspectives on the History of Economic Thought

De History of Economics Society houdt regelmatig gereputeerde conferenties, waarop het recentste onderzoekswerk m.b.t. de geschiedenis van het economisch denken wordt voorgebracht. Het is een lofwaardig initiatief dat verscheidene van de interessantste bijdragen in gebundelde vorm gepubliceerd werden. Naar verluidt zal dit initiatief in de toekomst worden her-

haald n.a.v. de opeenvolgende conferenties. De eerste twee volumes bevatten bijdragen (25 op een totaal van 156) van de conferentie van 1987, die gehouden werd aan de Harvard School of Business. Als gemeenschappelijk kenmerk van deze selectie kan worden gesteld dat het inzonderheid gaat om een terugblik met het oog op correcties inzake historisch perspectief en herinterpretatie; de belangstelling gaat hierbij uit naar het klassieke en het neoklassieke denken (vol. I) en naar het economisch denken in de 20e eeuw (vol. II).

In vol. I wordt in het eerste deel aandacht besteed aan de vroegklassieke en hun aanbreng bij de verdere ontwikkeling van het Classicisme: de Engelse "pamphleteers" uit het midden van de 18e eeuw als laatste fase in de pragmatistische politieke economie, de tegenstellingen tussen E. Coke en A. Smith i.v.m. de reglementering van gilden en ambachten, de herwaardering van Canards prijszettingstheorie in het licht van het latere Neoclassicisme, het werk van de Italiaanse economen uit de 18e eeuw (de Napolitaanse en de Milanese school).

De 19e-eeuwse klassieke inbreng is het onderzoeksobject van de bijdragen uit deel 2. Uiteraard worden we geconfronteerd met het concept van de stationaire toestand (Ricardo - Mill tegenover Jevons - Marshall). De hernieuwde belangstelling inzake de arbeidsleer (productieve versus onproductieve arbeid en de hiermee verwante discussie over materiële en niet-materiële productie) wordt getoetst aan de opvattingen van A. Smith en K. Marx. De Ricardiaanse theorie van prijsvorming en productie wordt onderzocht in het licht van P. Sraffa's werk, waarbij de klassieke continuïteitsproble-

matiek ter zake aan de orde staat. Het klassieke evenwichtsbegrip en de rol van de vraag bij de klassieke ronden dit tweede deel af.

Het derde deel heeft als centraal thema de neoklassieke school. De positieve, algemene evenwichtstheorie van Walras wordt bestudeerd in verband met zijn normatieve theorie van de "rechtvaardige maatschappij". K. Wicksell vooral en G. Cassel worden geplaatst in het licht van hun micro- en macro-economisch werk op het vlak van de groeitheorie en de later verder uitgebouwde theorie van de gereveleerde voorkeur (Samuelsons "revealed preference"). Een volgend essay handelt over de Italiaanse bijdrage tot de leer van de publieke financies. De figuur van de Nederlandse Prof. Pierson wordt in de kijker geplaatst en het eerste boek sluit af met een bespreking van de vaak tegenstrijdige politieke aanbevelingen van Marshall en Pigou m.b.t. problemen als werkloosheid en maatschappelijke ongelijkheid.

Jacques Meganck

Donald A. Walker, ed., *Perspectives on the History of Economic Thought. Volume I. Classical and Neoclassical Economic Thought. (Selected Papers from the History of Economics Society Conference 1987)* Aldershot, Edward Elgar Publishing Ltd. (Gower), 1989, x + 216 blz - Prijs: 28,50 £

Economic Laws and Economic History

Dit boek bevat de "Raffaele Mattioli Lectures" die prof. Charles Kindleberger (in mei 1980!) aan de Luigi Bocconi Universiteit in Milaan heeft gegeven. Kindleberger bespreekt achtereenvolgens vier economische wetmatigheden: de

wet van Engels, de ijzeren loonwet, de wet van Gresham en de wet van de enige prijs. Het boek wordt besloten met een discussie tussen Kindleberger en een aantal Italiaanse professoren.

Qua inhoud is er niet zo veel samenhang tussen de verschillende hoofdstukken. De eenheid van het werk moet veeleer op methodologisch vlak worden gezocht: Kindleberger wil aantonen dat er niet één enkele economische theorie is die de economische geschiedenis kan verklaren. Eclecticisme is een wijzere benadering voor de studie van het verleden.

Prof. Kindleberger heeft een aparte stijl van onderzoek. Zijn werk is gebaseerd op een zeer ruime historische kennis, zonder dat hij echter zelf bronnenonderzoek verricht. Hij tracht lijnen te trekken doorheen de geschiedenis, vanuit een economisch-theoretische inspiratie, doch zonder gebruik te maken van econometrische modellen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat zijn stellingen veel discussie uitlokten. Bijzonder interessant leken mij de commentaar van Jossa betreffende de ijzeren loonwet en de opmerking van Onida dat de moderne theorie van de internationale handel (met de hypothese van imperfecte mededinging) juist probeert de wet van de enige prijs te overstijgen.

Alhoewel dit zeker niet het beste werk van Kindleberger is, biedt het toch een aantal boeiende inzichten in de economische geschiedenis.

Ivo Maes

Charles P. Kindleberger, *Economic Laws and Economic History (Raffaele Mattioli Foundation)* Cambridge, Cambridge University Press, 1989, xi + 191 blz. - Prijs: 30 £

The foreign exchange market

Bij de overgang naar vlottende wisselkoersen voor 's werelds belangrijkste munten in het begin van de jaren zeventig ontstond in de economische wetenschap een grotere belangstelling voor de werking van de vreemde-valutamarkten. De extreme wispelturigheid van de wisselkoersen, de aanhoudende onevenwichten op de handelsbalans en de enorme derde-wereldschulden droegen bij tot het belang een beter inzicht te verwerven in deze materie. De frequente beschikbaarheid van geschikte data maakte het daarenboven tot een aantrekkelijk empirisch onderzoeksveld.

Het boek handelt de recentste ontwikkelingen in het onderzoek naar de werking van de vreemde-valutamarkten. Eerst worden de institutionele achtergrond en de recente bewegingen van de belangrijkste wisselkoersen van naderbij bekeken. In de theoretische secties vestigen de auteurs de aandacht op de economische en financiële theorie van de goederenmarktbenadering, inclusief de hieruit afgeleide macro-economische modellen, en op de theorie van de interestvoetpariteit. In de empirische hoofdstukken analyseren ze vier items: de statische eigenschappen van de wisselkoersen; het verband tussen dag- en termijnkoersen; de modellering van de impact van nieuwe informatie op dit verband; de schatting en het testen van wisselkoersmodellen.

De verdienste van de auteurs ligt in hun nadruk op de empirische analyse, met echter het gevaar dat het boek kan opgevat worden als eerder een handboek econometrie met toepassingen in de markt van de vreemde valuta.

Johan Van Gompel

Richard T. Baillie en Patrick C. McMahon, *The foreign exchange market: Theory and econometric evidence* Cambridge, Cambridge University Press, 1989, xiii + 259 blz. - Prijs: 25 £

The Political Economy of Government Regulation

De bijdragen in dit werk situeren zich in het domein van de politieke economie van de overheidsregulering. Ook in een vrije markteconomie wordt de verdeling van de welvaart op een beduidende wijze mede bepaald door de regulerende interventie van de overheid. Het is de bedoeling van voorliggend werk dit proces te analyseren, te illustreren en te beoordelen.

In een eerste bijdrage verdedigt G. Becker de stelling dat competitie onder diverse belangengroepen kan leiden tot een meer efficiënte regulering: marktfaalingen kunnen zo gecorrigeerd worden, en vermogensherverdelingen kunnen gerealiseerd worden bij minimaal efficiëntieverlies. Deze stelling staat lijnrecht tegenover de stelling van b.v. M. Olson, die beweert dat competitie onder belangengroepen inefficiënties veroorzaakt doordat verdeling dan meer aandacht krijgt dan produktie.

In een volgende bijdrage toont B. Yandle aan hoe verschillende belangengroepen soms streven naar eenzelfde regulering, ook wanneer de uiteindelijke doelstellingen van de groepen ver uit elkaar liggen. Verwijzingen door deze groepen naar het zogenaamd "algemeen belang" verdoezelen dan vaak de uiteindelijke particuliere belangen die in het geding zijn.

In een bijzonder stimulerende bijdrage onderzoekt J. Tschirhart de ongewenste gevolgen van een partiële regulering van een meerprodukt monopolie. De auteur behan-

delt de effecten van reguleringsbeslissingen voor firma's die zowel op geregementeerde als op niet-geregementeerde markten opereren.

In een volgend hoofdstuk onderzoekt W.K. Viscusi de efficiëntie van de communicatie van risico's verbonden aan de consumptie van bepaalde voedingswaren en dranken. Hij ontwikkelt in dit verband een aantal principes voor een efficiënt beleid. Deze principes zijn gebaseerd op hoe individuen deze risico-informatie verwerken, en hoe ze beslissingen nemen onder onzekerheid.

In een vijfde bijdrage onderzoekt R. Hahn twee alternatieve mechanismen om, via prijsprykkels, zekere milieunormen te bereiken. In een eerste mechanisme worden natuurlijke hulpmiddelen verkocht aan de hoogste bidder. In een tweede mechanisme wordt de overheid een boete aangerekend voor elke eenheid vervuiling. R. Hahn onderzoekt dan, zowel theoretisch als empirisch, of en in welke mate beide mechanismen tot verschillende resultaten leiden.

In een laatste bijdrage onderzoekt R. Johnson enkele praktische en ethische problemen bij de bescherming van de openbare gezondheid tegen milieurisico's. Zo rijst o.m. de vraag in welke mate de overheid een bepaald bedrag kan opleggen, en in welke mate de overheid de individuen zelf moet laten beslissen.

Tot besluit kan men stellen dat in dit werk verschillende benaderingen i.v.m. regulering aan bod komen, en dat ook de theorie en de praktijk evenwichtig vertegenwoordigd zijn. Voor al wie geïnteresseerd is in overheidsregulering is de lectuur van dit boek erg stimulerend.

Wilfried Pauwels

Jason F. Shogren, ed., *The Political Economy of Government Regulation (Topics in Regulatory Economics and Policy Series)* Boston/Dordrecht/Londen, Kluwer Academic Publishers, 1989, 210 blz. - Prijs: 110 gulden

The Economics of Small Firms

Dit boek bevat de herwerkte versie van een twaalfstal bijdragen, voorgebracht op het eerste congres dat uitsluitend gewijd was aan de economische aspecten van kleine ondernemingen. Dit congres werd in 1988 te Berlijn georganiseerd door het Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung. In het inleidende hoofdstuk motiveren Acs en Audretsch de behoefte aan gespecialiseerd onderzoek betreffende de rol en betekenis van kleine ondernemingen in een internationale context. Zij tonen aan dat niet de recentste golf van overnames en "mergers" de belangrijkste wijzigingen in de bedrijfswereld heeft veroorzaakt, maar wel het opnieuw sterk toenemend belang van kleine ondernemingen. Na een lange periode van continue achteruitgang is het voorbije decennium hun invloed toegenomen, zowel in de Verenigde Staten, West-Duitsland, Italië als Japan. Dit uit zich niet enkel wat het aantal ondernemingen betreft, maar ook inzake tewerkstellingsgroei, investeringen, innovatie enz. De auteurs geven een aantal verklarende factoren voor deze evolutie, en besluiten dat Europese landen dringend nood hebben aan een beleid gericht op kleine ondernemingen.

Het boek zelf bestaat uit vier delen, waarin een aantal van de stellingen uit de inleiding empirisch worden onderzocht. In een eerste deel bestuderen verschillende au-

teurs de relatie tussen groei van bedrijven, hun grootte en hun ouderdom. Daaruit blijkt dat kleine ondernemingen zich fundamenteel anders gedragen dan grote. Deel twee gaat in op het ondernemerschap als zodanig. Welke karakteristieken hebben ondernemers? Kan men zelfstandige ondernemers typeren in termen van hun socio-economische, persoonlijke en culturele achtergrond? Daarnaast komt een studie aan bod over de rol van de ondernemer in een kapitalistische maatschappij, en een analyse van de potentiële substitueerbaarheid van menselijk door fysisch kapitaal in kleine bedrijven.

Het derde deel handelt over de mogelijke invloed van technologische verbeteringen op de vernieuwde opkomst van kleine ondernemingen. Het gerapporteerde empirisch onderzoek suggereert een belangrijke impuls van bepaalde nieuwe technologieën en toont aan dat kleine en grote ondernemingen typisch verschillende strategieën volgen bij het invoeren van technologische veranderingen. Deel vier tenslotte bevat twee bijdragen over de opmerkelijke rol van kleine ondernemingen in de tewerkstellingsgroei.

Dit boek is een aanrader voor al wie geïnteresseerd is in het specifieke economisch belang van kleine bedrijven, en in industriële structuur in het algemeen. Het bevat de *state of the art* van een relatief jong maar sterk expanderend onderdeel van de economische wetenschap. Zoals steeds in verzamelingen van congresbijdragen is er een zekere variantie in de kwaliteit van de papers. Het gemiddelde ligt evenwel zeer hoog.

Bruno De Borger

Zoltan J. Acs en David B. Audretsch, eds., *The Economics of Small Firms: A European Challenge (Studies in Industrial Organization, 11)*

Dordrecht/Boston/Londen, Kluwer Academic Publishers, 1990, xi + 226 blz. - Prijs: 160 gulden

Transportation Safety in an Age of Deregulation

Het laatste decennium raakte iedereen vertrouwd met de gevolgen van deregulering: een grotere vrijheid inzake intrede in een industrie; een grote vrijheid inzake in- en uitreden van een bepaalde markt; een grotere vrijheid inzake prijszetting. Dalende vervoertarieven hebben tot meer trips en meer tonnages geleid, maar tegelijkertijd ook tot serieuze neveneffecten: capaciteitsproblemen op luchthavens, vertragingen in het luchtverkeer omwille van lange wachttijden bij landen en opstijgen, grote competitieve druk op wegvervoerbedrijven.

De reductie van economische overheidscontrole heeft ongetwijfeld de prijsconcurrentie verhoogd en voordelen opgeleverd voor de transportgebruikers. Toch zijn aan deze ontwikkeling ook gevaren verbonden, vooral op het gebied van de veiligheid. De vrees bestaat dat onderhoud van materiaal, recrutering en opleiding ingekrompen worden omwille van het feit dat luchtvaart- en wegvervoerbedrijven geconfronteerd worden met de financiële druk van een vrije marktconcurrentie.

Het voorliggend boek bevat een verzameling essays die ingaan op de theoretische en empirische items in het debat over de relatie tussen economische prestaties en veiligheid bij luchtvaart en trucking. De 21 bijdragen zijn

knap gestructureerd. Na twee inleidende teksten wordt een eerste groep papers gewijd aan de betekenis van veiligheid in de transportsector. Vervolgens worden twee secties toegespitst op respectievelijk de luchtvaart en het wegvervoer. Na een internationale vergelijking betreffende de dereguleringservaringen in het Verenigd Koninkrijk en Canada volgen tenslotte de conclusies en aanbevelingen.

Dit werk is een topser op zijn gebied, alleen al omwille van het empirische materiaal dat wordt aangeboden. De empirie is vooral toegespitst op de Verenigde Staten, maar de methodologie is bruikbaar voor elkeen die op een of andere manier begaan is met de dereguleringsproblematiek en de daarmee samenhangende veiligheidsimplies.

Eddy Van de Voorde

Leon N. Moses en Ian Savage, eds., *Transportation Safety in an Age of Deregulation New York/Oxford, Oxford University Press, 1989, viii + 348 blz.*

Cost Analysis Applications of Economics and Operations Research

Dit werk is een bundeling van papers geschreven door personen die werkzaam zijn aan Amerikaanse universiteiten en wetenschappelijke instellingen. Elk paper is een "research report" waarin bepaalde onderzoeken naar voren gebracht worden zonder dat deze werken reeds voltooid zijn, zodat ze in feite nog geen publikatieklare tijdschriftartikels vormen. Dit boek is duidelijk bedoeld voor de wetenschapper, de manager heeft aan deze onderzoeksresultaten geen enkele boodschap, tenzij hij bij defensie werkt.

Het onderzoek dat hier wordt weergegeven, situeert zich in een micro-economisch kader. Bijna alle papers trachten op mathematische micro-economische wijze het verloop van een kostenfunctie of de invloed van de diverse determinanten in een of andere situatie te bepalen. De papers zijn ingedeeld in de volgende zeven groepen: *procurement and contracting, cost and economics, efficiency in production, recent developments in cost modeling, production lot sizing, mathematical programming models for cost analysis en operations and support cost.*

De helft van de papers heeft betrekking op het analyseren van kostenfuncties in de militaire sfeer. Dit is vrij logisch, daar men bij defensie voor de aanschaf van militair materieel slechts over één of enkele aanbidders beschikt. Het trachten te achterhalen van de productie- en kostenfunctie van de aanbieder(s) en de "bidding mechanics" kan in deze situatie veel voordeel opleveren aan de koper. Bij de andere papers worden kosten- en productiefuncties uit de landbouw, de gezondheidssector en de energiesector behandeld.

Voor micro-economisten die zich vooral verdiepen in kosten- en productiefuncties bevat dit werk niet alleen een interessante verzameling van recent onderzoek, maar bovendien worden in verschillende papers suggesties gedaan voor verder onderzoek op dit domein.

Ann Jorissen

T.R. Gullledge, Jr. en L.A. Litteral, eds., *Cost Analysis Applications of Economics and Operations Research: Proceedings of the Institute of Cost Analysis National Conference, Washington, D.C., July 5-7, 1989 (Lecture Notes in Economics and Mathematical Systems, 332)*

Heidelberg, Springer-Verlag, 1989, vii + 422 blz. - Prijs: 77 DM

Regulation and Markets

De analyse van overheidsinterventies in markten is een erg dynamisch onderzoeksdomin waar, en dit in lijn met de I.O.-literatuur waarop de studie van regulatie meestal voortbouwt, de laatste jaren een snelle evolutie waar te nemen is, vooral gestuwd door de speltheoretische methodologie. Dit boek poogt een overzicht te geven van deze recente evoluties. De rode draad door het werk is het idee dat, rekening houdend met de kosten verbonden aan regulatie en de implicaties op het vlak van verstoring van marktallocaties, overheidsinterventies niet altijd opwegen tegen alternatieven aanwezig in de markt. Het boek bevat dan ook vele voorbeelden van hoe overheidsbeleid gebruik kan maken van het markt-allocatie-mechanisme.

Deel II bestudeert een aantal vormen van prijspolitiek, zoals *cost based pricing, second-best pricing, second best price discrimination*, en dit in markten met toenemende schaalopbrengsten zonder toetredingsbarrières, waar de optimale prijspolitiek, d.i. prijszetting langsheen de marginale kostencurve, subsidies impliceert om verliezen te compenseren. Voorts behandelt de auteur een alternatief voor deze markten, m.n. "franchise competition", d.i. competitie voor het recht om te produceren, waar het idee is dat uit onderhandelingen tussen consumenten en ondernemingen optimale prijzen kunnen resulteren zonder directe overheidsinterventies. Toetredingsbelemmeringen gerelateerd tot verzonden kosten, impliceren directe regulatie van prijzen, toetreding en kwaliteitsniveau.

Deel III bestudeert deze directe overheidsregulatie als een coöpera-

tief spel tussen consumenten en producenten waar de overheid als arbiter opereert. Ook andere vormen van directe regulatie, voortvloeiend uit marktimperfections gerelateerd tot externaliteiten, b.v. pollutie-belastingen, evenals internaliteiten, b.v. veiligheidsvoorschriften, dienen vergeleken te worden met alternatieve marktmechanismen, zoals b.v. een vergunningssysteem in geval van pollutie, of rechterlijke instanties. Immers, de overheid wordt evenzeer geconfronteerd met problemen zoals onvolledige en asymmetrische informatie, *moral hazard* en *adverse selectie* aanwezig in deze markten, en slaagt er niet altijd in deze op een efficiënte manier te overwinnen vergeleken met sommige marktmechanismen.

Tenslotte wordt in deel IV het anti-trustbeleid kritisch belicht. De auteur argumenteert dat dit beleid in een aantal gevallen gericht is op niet-bestaande marktvalingen en bijgevolg marktverstoring kan werken. Voorbeelden zijn agressief prijszettingsgedrag, verticale belemmeringen, samenwerking in een markt zonder verzonken kosten, prijsdiscriminatie..., allemaal situaties die mogelijk perfect consistent zijn met competitie. Vervolgens wordt ook de efficiëntie van concentratiemaatstaven in anti-trustbeleid nagegaan, waar recente I.O.-modellen worden gebruikt om aan te geven hoe het verband tussen concentratie en marktefficiëntie cruciaal afhangt van de strategie en het gedrag van ondernemingen. Tenslotte worden de gevolgen van geloofwaardigheid en "commitment" van anti-trustbeleid onder de loep genomen. Deel V sluit af met een beschouwing over de- en re-regulatie.

Waar de auteur een zeer ruim overzicht biedt van het onderzoeksdo-

mein, dient toch vermeld te worden dat het boek, althans in België, gericht is op een eerder beperkt publiek. Niet enkel gaat het vaak uit van specifieke Amerikaanse institutionele aspecten, die niet altijd relevant zijn voor België, ook bevat het vooral theoretische modellen die toch een zekere analytische I.O.-achtergrond en vertrouwde met het onderzoeksdomein impliceren. In die zin is het boek dan ook vooral bestemd voor academici die hun theoretische regulatiekennis willen opfrissen. Als handboek voor gevorderde studenten zijn vooral de anti-trusthoofdstukken bruikbaar, waar de overige hoofdstukken de stempel dragen van de eigen publicaties van de auteur. Zo wordt b.v. de ruime literatuur over dynamische reguleringsaspecten zoals geloofwaardigheid en "precommitment" in directe kosten/prijsregulatie te veel verwaarloosd. Ook wordt de overheid te weinig benadrukt als directe actieve speler met eigen doelstellingen. Meestal wordt haar enkel een rol toebedeeld als arbiter tussen consumenten en producenten. Vanuit het gebrek aan empirische grondslag is het boek voorts ook niet erg aangevraagd voor mensen die er praktische richtlijnen in zoeken en evenmin voor "policy makers" die vanuit specifieke industrieën op zoek zijn naar optimale regulatievormen.

Reinhilde Veugelers

Daniel F. Spulber, Regulation and Markets Cambridge, Mass./London, The MIT Press, 1989, xviii + 690 blz. - Prijs: 60,75 \$

Forecasting, structural time series and the Kalman filter

Een boek over tijdreeksanalyse kan zich tot doelgroepen met een divers niveau van voorkennis richten. Om het hier te bespreken werk te kunnen volgen is minstens een grondige kennis van de statistische theorie, een degelijke basis over tijdreeksanalyse en econometrie, lineaire algebra (inclusief het Kronecker-product) en matrixdifferentiaalrekening vereist. De theorie wordt wel meestal voorgesteld zonder bewijzen (wel verwijzingen), maar wel in hun mathematische vorm, en eerder vanuit het standpunt van een statisticus of econometrist behandeld.

De structuur is logisch, en de behandelde theorie wordt geïllustreerd aan de hand van een tiental gegevenssets (gaande van de vraag naar energie in het Verenigd Koninkrijk, over het aantal handtasdiefstallen in Hyde Park, tot het aantal doelpunten gescoord in voetbalwedstrijden Engeland-

Schotland). Het volgende komt aan bod: voorspellingstechnieken in het algemeen, univariate tijdreeksen met inbegrip van spectraalanalyse, *state-space* modellen, Kalmanfilter en ML-schatters, modelselectie, uitbreidingen van het univariate model (trend, eenheidswortels, seizoeneffecten, veranderende tijdseenheden, onregelmatigheden, niet-stabiliteit, niet-lineariteit, niet-normaliteit). In de laatste hoofdstukken worden dan verklarende variabelen, multivariate analyse en modellering in continue tijd uit de doeken gedaan. Het geheel wordt duidelijk en overzichtelijk aangebracht, maar vereist wel een belangrijke intellectuele inspanning van de lezer die alle behandelde fitnesses en details wil doorgronden.

Marc Jegers

Andrew C. Harvey, Forecasting, structural time series models and the Kalman filter Cambridge, Cambridge University Press, 1989, xvi + 554 blz. - Prijs: 55 £

Ontwikkelingseconomie

Hunger and Public Action

"The persistence of widespread hunger is one of the most appalling features of the modern world. The fact that so many people continue to die each year from famines, and that many millions more go on perishing from persistent deprivation on a regular basis, is a calamity to which the world has, somewhat incredibly, got coolly accustomed." (p. 276). Deze zinnen van twee van de meest eminente economen van deze tijd zijn zeker niet de vertaling van een nieuw of

origineel inzicht maar vormen de grondhouding van een aangehouden en steeds rijkere analyse. Hun aanklacht gaat vooral uit van de verontwaardiging dat het mensonwaardige probleem van hongersnood en endemische ondervoeding op een relatief eenvoudige en goedkope manier uit de wereld kan geholpen worden. Een dergelijke boude maar hoopvolle bewering is echter de vrucht van een jarenlang volgehouden onderzoek. De lezers die vertrouwd zijn met de theoretische analyses van Sen zullen in het eerste deel (de eerste

vier hoofdstukken) niet veel nieuws ontdekken, tenzij de merkwaardige aanvulling op het empirische vlak i.v.m. de ongelijke toegang van vooral vrouwen tot voedsel en tot andere basisbehoeften. Deze discriminatie leidt vooral in Azië, veel minder in Afrika, tot een uitgesproken lagere gemiddelde levensduur. Naast de verschillen in cultuur is het vooral de uitgesproken mindere participatie van vrouwen aan het publieke leven die de verschillen tussen naties en continenten verklaart. De lezers die minder vertrouwd zijn met de vorige geschriften van de auteurs vinden er een van de meest genuanceerde analyses die er te vinden zijn in dat domein. Wars van alle goedkope gemeenplaatsen of modetrends tonen ze aan dat de markt, de rol van correcte prijzen en de handelaars onontbeerlijk zijn voor het bestrijden van die plaag van wereldwijde miserie. Tegelijk tonen ze onomstootbaar aan dat de zo geroemde markteconomie zonder bijsturing en aanvulling van publieke actie totaal onvoldoende is. Deze hoofdstelling in het boek is heerlijk tegendraads. Wie echter meent dat meer publieke actie enkel meer staat betekent komt ook bedrogen uit. In feite doen de auteurs een oproep aan de civiele maatschappij om markt en staat te dwingen deze mensonwaardige toestanden te bestrijden. Wat dit precies betekent wordt duidelijk in de loop van de lectuur. Deze publieke actie kan bestaan in samenwerking met de overheid maar tegelijk in de mogelijkheid en de ruimte tot oppositie. Het is precies de specifieke mengvorm van samenwerking en effectieve kritiek die de omvang en de aard van de ontplooiingskansen (capabilities) van een bevolking zal verklaren. Dit uit zich o.a. in een

verschillende levensverwachting. Dit illustreren de auteurs aan de hand van verscheidene voorbeelden, maar misschien het duidelijkst is de vergelijking tussen China en India. Dit laatste land kende na de onafhankelijkheid geen enkele acute hongersnood dank zij een relatief vrije pers en de mogelijkheid van politieke oppositie. De endemische ondervoeding echter doodt er ieder jaar 8 miljoen mensen. China echter kent een effectieve bestrijding van endemische ondervoeding, wat leidde tot de spectaculaire verhoging van de gemiddelde levensverwachting, maar is niet uitgerust voor de bestrijding van een acute hongersnood. Tussen 1957 en 1960, de periode van de grote sprong voorwaarts, was er, zo blijkt uit onderzoek achteraf, een massale en acute hongersnood die heeft geleid tot een extra sterfte van naar schatting 21 miljoen mensen.

Dit onderscheid tussen hongersnood en ondervoeding en hun respectieve bestrijding vormen het tweede en het derde deel van het boek. Een uitgebreid register maar vooral een zeer interessante bibliografie sluiten het boek af. Ondertussen zal al duidelijk zijn geworden dat we hier te maken hebben met een uitzonderlijk boek, dat niet alleen lectuur is voor specialisten maar door zijn inhoud en de bewuste keuze voor eenvoud toegankelijk is voor een ruim publiek.

Stefaan Marijse

Jean Drèze en Amartya Sen, *Hunger and Public Action (Studies in Development Economics)*
Oxford, Clarendon Press (Oxford University Press), 1989, xviii + 373 blz. - Prijs: 27,50 £

Peasants and Governments

De invloed van de overheid op de plattelandsbevolking is een complexe materie. Dit boek toont dit op een overtuigende manier aan aan de hand van twee gevalstudies, nl. Kenia en Tanzania. Om de invloed van het overheidsingrijpen te isoleren zijn deze twee landen en de periode van vergelijking uiterst gepast gekozen. Kenia en Tanzania kenden beide na hun onafhankelijkheid een gelijkaardige structuur. Zowel de agro-ecologische omstandigheden als de productie en export (vooral koffie) waren gelijklopend. Aangezien de exportstructuur vooral steunt op koffie-export in de twee landen, is de invloed van stijgende of dalende prijzen en de daaruit volgende verbetering of verslechtering van de ruilvoet voor beide economieën dezelfde. De internationale koffieprijzen stegen nu spectaculair van 1976 tot en met 1978, doch de manier waarop de overheid daarop reageerde was zeer verschillend in de twee landen.

De Keniaanse overheid sluisde de meerprijs door naar de boeren. In het tweede deel van het boek analyseren de auteurs de gevolgen van zo'n "windfall income" voor het gedrag van boeren. Daarover bestaat in de literatuur enorm veel controverse. Voor de *moral economy* school kan je dit gedrag van mensen die met één voet staan in een traditionele samenleving en met de andere in een moderne, niet op dezelfde manier analyseren als producenten die helemaal geïntegreerd zijn in een moderne of kapitalistische logica. De auteurs van dit boek analyseren het gedrag op de laatste wijze en gebruiken de intelligente aspecten van de neoklassieke theorie en de econometrische instrumenten om aan te to-

nen dat boeren zeer "rationeel" handelen. Daarenboven integreren ze de lering van antropologen dat boeren niet handelen als atomistische *homines oeconomici* maar sterk beïnvloed worden door het sociale netwerk. De invoering van nieuwe teelten en technieken gebeurt vooral door het nabootsingseffect, terwijl de integratie in loondienst vooral via familiebanden functioneert. Het doorspelen van de koffiemeerprijs in dit milieu heeft geleid tot een krachtige verhoging van inkomen en vooral investeringen door die kleine boeren.

Totaal anders is het verlopen in Tanzania. Daar heeft de overheid gemeend de meerprijs te moeten wegtaxeren en tegelijkertijd de prijzen van de consumptie- en intermediaire goederen te drukken. Dit soort interventionisme ging uit van een vrij paternalistische visie op het gedrag van boeren, nl. dat ze de prijsstijgingen slecht zouden gebruiken en na die exogene meevaller van koffieprijsstijging met lege handen zouden achterblijven. Het vrij catastrofale gevolg is een daling van produktie geweest, het ontstaan van zwarte markten en het terugvallen op subsistentie. Kortom, een daling van de al zo lage levensstandaard van de Tanzaniaanse bevolking. Dat men daarbij niet verwijst naar de analyse van G. Hyden uit 1984, is echter jammer. Het had nog dieper kunnen graven naar de oorzaken van sommige Afrikaanse drama's.

Een derde deel evalueert op een originele manier de dienstverlenende aspecten (banen, gezondheidsdiensten, scholing, watervoorziening enz.) van de overheid. Hoewel ze verschillend oordeelt wat de prioriteiten betreft, is de plattelandsbevolking over deze dienstverlening algemeen gesproken enthousiast. De auteurs beslui-

ten dan ook dat ingrepen in het prijsmechanisme meestal ongelukkig, omslachtig en op zijn minst inefficiënt zijn, terwijl overheidsdiensten in zeer veel gevallen veel positievere gevolgen hebben. Dit boek tenslotte is een boek voor onderzoekers en doet geen concessies om, met uitzondering van de heldere inleiding en besluiten, de vlotte leesbaarheid te bevorderen. Het is daarentegen een schat van informatie voor diegenen die rond

Arbeidseconomie

The Labor Market and Business Cycle Theories

De theorieën ter beschrijving en verklaring van de conjunctuurcyclus genieten een hernieuwde belangstelling in de economische literatuur, mede naar aanleiding van de turbulente jaren zeventig en tachtig, maar ook ten gevolge van nieuwe ontwikkelingen in de economische wetenschap. De recente theorieën worden vooral gekenmerkt door twee elementen:

- Het zijn in essentie evenwichtsmodellen, waarbij verondersteld wordt dat, wegens prijsflexibiliteit en rationele verwachtingen, vraag- en aanbodoverschotten geen rol van betekenis spelen.
  - Er wordt gebruik gemaakt van de recentste mathematische ontwikkelingen inzake niet-lineaire dynamische systemen. Deze kunnen worden geïntroduceerd op een directe en op een indirecte wijze; dit laatste betekent dat wordt uitgegaan van lineaire modellen, waarbij plafond- en bodemwaarden worden opgelegd.
- In hun macro-economische benadering van de conjunctuur kennen de auteurs in hun modellen een

deze problematiek werken. Het pleit voor Oxford University Press dat ze het aandurft om echte onderzoeksdocumenten in al hun complexiteit en uitgebreidheid te publiceren.

Stefaan Marijsse

David Bean, e.a., *Peasants and Governments: An Economic Analysis* Oxford, Clarendon Press (Oxford University Press), 1989, xiii + 349 blz.

centrale rol toe aan de arbeidsmarkt, die de voornaamste bron is van een "endogene" verklaring van de cyclus. In het boek wordt dan ook uitgegaan van zowel de klassieke als de neo-Keynesiaanse en neo-marxistische theorieën van de arbeidsmarkt om de band met de conjunctuurcyclus te leggen. Aan de hand van een zogenaamd *Regime Switching Model*, met als centraal mechanisme de loon-prijsspiraal, worden een aantal simulatie-resultaten gepresenteerd en kritisch besproken. Ondanks de geavanceerdheid van de behandelde methodologie, zijn de draad van het verhaal en de essentie van de redenering en discussie voor een algemeen geschoold econoom goed te volgen. De specifieke bijdrage en de verdiensten van dit boek komen echter alleen voor kwantitatief gevormde economen ten volle tot hun recht.

Stefan Késenne

Piero Ferri en Edward Greenberg, *The Labor Market and Business Cycle Theories (Lecture Notes in Economics and Mathematical Systems, 325)* Heidelberg, Springer-Verlag, 1989, x + 183 blz. - Prijs: 39 DM

Industriële economie

Innovation, Creativity and Law

Dit werk erkent terecht de cruciale impact van technologische innovaties op economische welvaart en groei en betoogt dat het systeem van eigendomsrechten in grote mate kan bijdragen tot het efficiënt stimuleren van de innovativiteit, omdat dit bepaalt in welke mate innovators zich de opbrengsten van hun inspanningen kunnen toeëigenen. Vanuit deze vaststelling formuleert de auteur een aantal voorstellen ter verbetering van intellectuele eigendom, financiering van onderzoek en verhandeling van ideeën en informatie. De auteur bekijkt eigendomsrechten als mechanismen die het nastreven van eigenbelang "civiliseren". Hij argumenteert dat individuele eigendomsrechten kunnen toelaten om vrijbuiters te weren en om het individueel belang nauwer te laten aansluiten bij het belang van de groep, de maatschappij, wat bekend is uit de welvaartstheorie (publieke goederen en externaliteiten). Deze stellingen worden geïllustreerd met tal van voorbeelden uit vroegere eeuwen en culturen, alhoewel anekdotes uit recentere jaren waarschijnlijk meer tot de verbeelding van (bedrijfs)economen zouden spreken. Intellectuele eigendomsrechten worden benaderd vanuit de informatietheorie (b.v. Shannon en

Weaver, Machlup), en hierbij komen de nieuwe inzichten uit de economische literatuur rond imperfecte en onvolledige informatie en technologische innovaties (b.v. optimale looptijd octrooien, timing innovatieve inspanningen, introductie nieuwe producten, incentive-compatibele beloningsschema's, ...) niet aan bod. Zodoende verspeelt de auteur bovendien de kans om zijn voorstellen tot optimalisering van (intellectuele) eigendomsrechten en verhandeling van informatie, met het oog op het stimuleren van technologische vooruitgang, veel gedetailleerder, en bijgevolg praktijkgericht, te formuleren.

Op zich is het lovenswaardig dat de auteur poogt de creatieve en innovatieve processen te situeren in een context, ruimer dan de strikt economische, maar deze werkwijze impliceert dat het publiek-van (bedrijfs)economen, waartoe dit boek zich overigens richt (het werk is uitgegeven in de reeks "Studies in Industrial Organization"), op zijn honger blijft zitten.

Katrien Kesteloot

William Kingston, *Innovation, Creativity and Law (Studies in Industrial Organization, 10)* Dordrecht/Boston/Londen, Kluwer Academic Publishers, 1989, x + 241 blz. - Prijs: 150 gulden

Sectorstudies

Electric Power Economics Energy Analysis and Policy

De tweelingboeken *Electric Power Economics* en *Energy Analysis and Policy* bevatten een selectie van tijdschriftartikels die door Mohan Munasinghe tijdens de laatste vijftien jaar werden geschreven. Vroeger gepubliceerde artikels werden bijgewerkt en aangepast aan nieuwe ideeën op het vlak van de energie-economie. Twee centrale thema's doorheen alle artikels zijn enerzijds de principes van efficiënte prijszetting en investeringsplanning, en anderzijds de organisatie van de elektrificatie van het platteland in ontwikkelingslanden.

Qua prijszetting en investeringsplanning huldigt Munasinghe het marginale-kostenprincipe. Terwijl in het verleden de optimale elektriciteitsprijs werd bepaald gegeven een bepaalde betrouwbaarheid van het elektrisch productiepark, legt hij de nadruk op een gelijktijdige optimalisering van prijs en betrouwbaarheid. De optimale prijs is gelijk aan de marginale opwekkings-, transmissie- en distributiekosten. De optimale betrouwbaarheid is het punt waar de marginale kosten om de betrouwbaarheid te verhogen gelijk zijn aan de waarde voor de consument van minder stroomuitval als gevolg van die verhoogde betrouwbaarheid. In de praktijk kunnen beide variabelen best via iteratie berekend worden. De prijs wordt geoptimeerd gegeven een bepaald betrouwbaarheidsniveau. De optimale betrouwbaarheid wordt vervolgens berekend gegeven die prijs.

De organisatie van de elektrificatie van het platteland in ontwikkelingslanden verloopt moeizaam. De vraag naar elektriciteit groeit sneller dan het aanbod wegens allerlei financiële en technische problemen en een gebrek aan geschoold personeel. In plaats van iedereen trachten te voorzien van een minimum aan elektriciteit (om herverdeling van welvaart te bevorderen), kan men volgens Munasinghe bij elektrificatieprojecten best de nadruk leggen op plaatsen waar de elektriciteit productief kan aangewend worden en kostendekking bijgevolg gegarandeerd is. Alleen op die manier kan volgens hem de expansie van elektrificatie naar verder afgelegen gebieden bevorderd worden.

De belangrijkste verdienste van dit werk is dat theoretische modellen en begrippen uitgewerkt en geïllustreerd worden aan de hand van talrijke voorbeelden (voornamelijk van ontwikkelingslanden). Het boek is bovendien uitermate geschikt als basiswerk voor verdere studie op dit domein. Jammer is dat doorheen de verscheidene artikels te vaak identiek dezelfde ideeën en stukken tekst letterlijk herhaald worden.

Céry Vanlommel

Mohan Munasinghe, *Electric Power Economics: Selected Works*
Londen, Butterworths, 1990, xviii + 323 blz. - Prijs: 35 £ (hardcover)
Mohan Munasinghe, *Energy Analysis and Policy: Selected Works*
Londen, Butterworths, 1990, xx + 315 blz. - Prijs: 35 £ (hardcover)

Strategisch management

Implanting Strategic Management

Igor Ansoff heeft zijn sporen in de strategische managementtheorie reeds ruimschoots verdiend. Sinds de publicatie van zijn eerste en nog steeds bekendste boek, *Corporate Strategy* (1965), heeft hij tal van gewaardeerde artikelen en boeken geschreven.

De eerste uitgave van het voorliggend boek dateert van 1984 en ze gaf een voortreffelijk overzicht van de belangrijkste inzichten die Ansoff in zijn diverse publicaties naar voren heeft gebracht. De tweede uitgave van dit boek bevat geen baanbrekende nieuwe ideeën. De voornaamste wijzigingen betreffen een nieuw hoofdstuk omtrent concurrentieanalyse op een PC (reclame voor zijn eigen softwarepakket ANSPLAN-A), een nieuw hoofdstuk over strategische diagnose en een nieuw hoofdstuk over algemene management-bekwaamheid (gebaseerd op een paper van 1976). Daarnaast worden sporadisch voorbeelden ingelast van studies (veelal van Ansoffs doctorale studenten) die diverse hypothesen in dit boek "bevestigd" hebben.

De geschiedenis van dit boek maakt dat het geheel eerder als een collage overkomt. De modernere inzichten in strategievorming worden wel erkend, maar worden veelal slechts in een afzonderlijk hoofdstuk of deeltje behandeld. De onderlinge afhankelijkheid van de diverse factoren wordt dan ook soms wel eens over het hoofd gezien. De basisassumptie blijft het geloof in een mogelijke optimalisatie van het strategisch ondernemingsbeleid d.m.v. het hanteren van de meest geschikte strategische planningstechniek. Ansoff

springt hierbij kwistig om met nieuwe termen (zoals b.v. SBAs: strategic business areas; SRAs: strategic resource areas; SIGs: strategic influence groups). De geringe wijzigingen ten opzichte van de vorige editie doen geen afbreuk aan de waarde van dit boek. De vijfendertig jaren ervaring van Ansoff in de managementpraktijk en het managementonderwijs maken dit boek tot een belangrijke publicatie op het gebied van de strategische managementtheorie. Elk denkbaar onderwerp omtrent strategie kan in dit boek teruggevonden worden. Indien de lezer op zijn honger blijft zitten, kan hij bovendien terugvallen op een uitgebreide literatuurlijst die op het einde van het boek per onderwerp wordt opgegeven.

Rudy Martens

H. Igor Ansoff en Edward J. McDonnell, *Implanting Strategic Management. Second edition*
Hemel Hempstead, Prentice Hall, 1990, xxi + 520 blz. - Prijs: 35 \$

Managing innovation

Afgaande op de titel en ondertitel van dit boek zou een geïnteresseerde lezer kunnen vermoeden dat hier nog maar eens een "klassieke" studie voorligt die de unieke kenmerken en superioriteit van het Japanse management in geuren en kleuren beschrijft. De academische lezer wordt bij de lectuur van deze studie echter aangenaam verrast. In tegenstelling tot de talloze oppervlakkige beschrijvingen van het Japanse versus het westerse management biedt dit boek een goede

wetenschappelijke analyse van een zeer specifiek probleem. Het werk beschrijft de aanpak van een innovatie in het productieproces (in casu computer-gestuurde machines) in negen Britse en negen Japanse ondernemingen en de invloed daarvan op de personeelsrelaties.

Na een beschrijving van het studieobject en de hypothesen worden in een tweede hoofdstuk enkele klassieke assumpties inzake het Japanse management weerlegd. Personeelsrelaties blijken grondig te verschillen van sector tot sector en eveneens tussen grote ondernemingen en KMO's. Het alom geprezen Japanse "groepsgevoel" kadert volgens Whittaker ook niet in de Japanse cultuur, maar wordt in grote Japanse ondernemingen blijkbaar wel gemakkelijker opgewekt dan in westerse ondernemingen.

De volgende hoofdstukken geven een beschrijving van de tewerkstellingsvoorwaarden, de beloningssystemen, de invloed van de vakbonden, de training en de wijzigingen in taakhoud in de negen Japanse en negen Britse ondernemingen. Een analyse en weging van diverse factoren leidt de auteur dan tot de vaststelling dat de Japanse ondernemingen in vergelijking met de Britse ondernemingen gekenmerkt worden door een meer "organisatiegericht" personeelsbeleid (in tegenstelling tot een "marktgericht" personeelsbeleid). Samenvattend, een goed verzorgd descriptief boek met genuanceerde stellingen.

Rudy Martens

D.H. Whittaker, *Managing innovation: A study of British and Japanese factories* (Cambridge Studies in Management) Cambridge, Cambridge University Press, 1990, xvi + 205 blz. - Prijs: 25 £

Scientists as Entrepreneurs

De afgelopen tien jaar staat het ondernemerschap ook bij ons meer dan ooit in de kijker. De ondernemer in het algemeen, en de starter in het bijzonder, krijgen bijzonder veel aandacht. Het boek van Karel J. Samsom handelt over een wel speciale soort starters, nl. de wetenschapslui die op een gegeven ogenblik beslissen de deur van hun universitair laboratorium te sluiten en de zakenwereld in te stappen. (Dat hiermee een grondige metamorfose gepaard gaat, wordt prachtig geïllustreerd door de tekening op de kaft van het boek!)

Het boek bestaat uit drie delen. In het eerste deel geeft de auteur alereerst een bondig overzicht van de groeiende literatuur over de "Scientist-Started Ventures". Hij beschrijft er tevens zijn onderzoekspzet en -methodologie. Het tweede deel bevat de onderzoeksresultaten met bijzondere aandacht voor wat in de ondertitel van het boek vermeld wordt, nl. de "Organizational Performance". In het derde deel trekt de auteur een aantal conclusies en het geheel wordt afgerond met "A Guide for Aspiring Scientist-Entrepreneurs and Their Partners". In het totaal interviewde Samsom 21 *scientist-starters*, 13 in de VSA en 8 in Canada. Zijn aandacht ging daarbij naar de volgende drie thema's: socio-economisch profiel, de planning en het management in die nieuwe bedrijven, en ten slotte de relaties met de universiteiten. Opvallend

hierbij is dat geen enkele respondent een specifieke *business-training* gevolgd heeft vooraleer zijn zaak te starten (de helft beweert dat ze sindsdien reeds de daaraan verbonden nadelen hebben onderhouden). Slechts twee onder hen hadden voorafgaand enige ervaring in het zakenleven. Nagenoeg geen respondenten hebben nog contacten met de universiteit van herkomst. De suggesties bevatten zeer interessante tips voor potentiële starters uit het academisch milieu.

Het boek is een absolute must voor alle wetenschappers die in zich - zij het voorlopig misschien nog erg embryonaal - de ondernemer voe-

len vorm krijgen en ontwikkelen. Ook de beleidsverantwoordelijken uit onze universiteiten en hogescholen hebben er alle belang bij het boek grondig te lezen, zeker in een periode waarin ernstige vragen worden gesteld omtrent de continuïteit van onze universiteiten.

Rik Donckels

Karel J. Samsom, *Scientists as Entrepreneurs: Organizational Performance in Scientist-Started New Ventures* Boston/Dordrecht/Londen, Kluwer Academic Publishers, 1990, xv + 159 blz. - Prijs: 105 gulden

Personeelsbeleid

L'autoformation à la gestion

Thema's zoals zelf-management en zelf-ontwikkeling behoren ongetwijfeld tot de nieuwere trends inzake management. Op zich is een in kaart brengen van dit domein een loffelijke onderneming. In feite gaat het hier om de Franse vertaling van een reeds in 1985 gepubliceerde uitgave van de Engelse auteur Tom Boydell, in het kader van een Europees project inzake vorming in management. De nadruk ligt vooral op een aantal methodes (27 in totaal!) die men kan toepassen in het kader van "autoformation". Telkens worden hiervan de mogelijke bijdrage tot de ontplooiing, als mens en als manager, en de noodzakelijke randvoorwaar-

den tot toepassing ervan besproken. Hoewel enkele aanzetten tot een ruimere psychologische en organisatorische situering worden gegeven, komen deze niet erg uit de verf. Merkwaardig is ook dat in de hele publikatie nauwelijks een spoor van bibliografie of referentielijst te bespeuren valt. Ook ontbreken voorbeelden van organisaties of instanties die deze methodieken toepassen.

Daniël Vloeberghs

Tom Boydell, *L'autoformation à la gestion: Guide à l'usage des gestionnaires, des entreprises et des organisations, des institutions de gestion* (Série Formation à la gestion, 21) Genève, Bureau International du Travail, 1990, ix + 217 blz. - Prijs: 35 Zw. fr.

Financieel beleid

Capital Investment and Financial Decisions

Het voorliggend werk is de vierde uitgave van het bekende financiële handboek van H. Levy en M. Sarnat. We vinden dan ook de meeste klassieke onderdelen terug die dergelijke handboeken kenmerken: investeringsanalyse, risico en onzekerheid, financiële beslissingen op lange termijn. Alleen de behandeling van investeringen in werkkapitaal ontbreekt, hetgeen toch wel merkwaardig mag genoemd worden voor een publikatie over investeringsbeslissingen. Als belangrijkste wijzigingen ten opzichte van vroegere edities kunnen aangestipt worden: aanpassing aan de veranderingen in de inkomstenbelastingen in de VSA vanaf 1986, uitbreiding van het

hoofdstuk over opties en futures, toevoeging van een hoofdstuk over internationale financiering. De auteurs trachten de verworvenheden van de theorie in klare en voor de bedrijfsfinanciering hanteerbare beslissingsmodellen te gieten. In dit opzet zijn zij in ruime mate geslaagd. Aanbevolen voor studenten maar tevens voor praktijkmensen die zich op meer fundamentele wijze willen verdiepen in een samenhangend beslissingsinstrumentarium voor financiële beslissingen.

Edward Durinck

Haim Levy en Marshall Sarnat, *Capital Investment and Financial Decisions. Fourth Edition*
New York, Prentice Hall, 1990, xix + 711 blz. - Prijs: 35,95 \$

Marketing

Marketing and Competitive Success

Dit kleine boekje bespreekt de rol die marketing speelt bij de opbouw en verbetering van de concurrentiekracht, waarbij sterk de nadruk gelegd wordt op de Britse situatie. Het verval van de concurrentiepositie van het Verenigd Koninkrijk sinds de tweede wereldoorlog, in termen van zowel exportvolume als importpenetratie, vormt het uitgangspunt. Dit wordt gevolgd door een overzicht van de belangrijkste theorieën over internationale handel, gaande van het mercantilisme tot de recentere "technology gap" en "life cycle" visies.

Specialisatie en handelstransacties, zo concluderen de auteurs, leiden tot hogere produktiviteit en levensstandaard. Marketing, de kunst en wetenschap van wederzijds voldoendegevend transacties en ruilrelaties, zou dan ook een cruciale rol spelen in internationale handel, internationale competitiviteit en welvaart. Op dit punt aanbeland (einde van het derde hoofdstuk), ruilen de auteurs de macro-economische oriëntatie in voor de bedrijfseconomische. Hierbij trachten ze tot een exhaustieve en kritische evaluatie te komen van de huidige marketinggerelateerde visies op de bronnen en de aard van concurrentiekracht. Mijns inziens is hun discussie in-

derdaad voldoende kritisch, maar zeker niet exhaustief. Toch slagen zij erin een zevental lacunes te identificeren in het huidige denken over de relatie tussen marketing en ondernemingssucces (pp. 99-100). Recente empirische onderzoeksinspanningen pogen echter hieraan te remediëren. Twee ervan, de projecten "MACS" en "Profit by Design", uitgevoerd aan de University of Strathclyde, worden hier gerapporteerd. Dit is hét, en voor mij enige, sterke punt uit het boek: de lezer krijgt een overzicht van zowel de methodologie als de resultaten van beide studies. De basisbevinding luidt dat "many critical success factors are present in less successful companies, so that it is the quality of execution which differentiates between different levels of performance" (p. 163).

Al bij al is dit boek weinig imponerend: (1) breed uitdeinend is het maar op weinig punten echt verhelderend, laat staan baanbrekend

en (2) de uitgebreide literatuurbesprekingen zijn zwaar Brits getint, waardoor voor de hand liggende en potentieel bijzonder interessante relaties met concepten ontwikkeld in de Verenigde Staten, zoals Tom Bonoma's implementatieraamwerk of Paul Andersons "constituency"-benadering, niet gelegd worden.

Managers of onderzoekers/academici zullen dan ook bij de lectuur geen kick of Aha-Erlebnis krijgen. Voor docenten die hun colleges en workshops willen stofferen met wat empirisch materiaal, is het verslag van "MACS" en "Profit by Design" (pp. 129-160) echter warm aanbevolen. De rest kunnen zij gerust overslaan.

Christophe Van den Bulte

Micheal J. Baker en Susan J. Hart, *Marketing and Competitive Success*
New York/Londen, Philip Allan (Simon & Schuster, Inc.), 1989, vii + 200 blz. - Prijs: 26,95 \$

Productiebeheer en operationeel onderzoek

Computer-Based Management of Complex Systems

Dit lijvige boek bevat de referaten van het recentste congres van de "System Dynamics Society". Dit internationaal congres had plaats in juli 1989, waarbij Duitsland voor de eerste keer als gastland fungeerde. Bewonderenswaardig is de snelheid waarmee de editors, samen met uitgeverij Springer, de resultaten van dit congres openbaar hebben kunnen maken ten bate van geïnteresseerden uit de academische wereld, de overheidssector en, *last but not least*, de bedrijfs wereld. Systeemdynamica vindt haar wortels in de cybernetica (systeem-

leer) en in het werk van J.W. Forrester (M.I.T.), die in de jaren zestig een pionierswerk schreef over *Industrial Dynamics* en daartoe o.a. een aparte computertaal samenstelde, nl. DYNAMO. Opvallend is de overweldigende variëteit van bijdragen, die hier onmogelijk stuk voor stuk kunnen gerecenseerd worden. Deze variëteit manifesteert zich allereerst door de thema's die in aanmerking kwamen voor de parallelle sessies. Vervolgens komt deze variëteit ook tot uiting in de aanpak, de uitwerkingsspolen en accenten. H. Muller-Merbach (Un. Kaiserslautern) omschrijft o.i. het best het ruime domein van het congres,

waar hij schrijft: "The structured systems approach integrates the design of computerised models and information systems with comprehensive relational data bases. It can be applied to any kind of optimization and simulation models including system dynamics". Een diepgaande kritisch-wetenschappelijke en knappe econometrische bijdrage van een heel andere aard vinden we in het referaat van J.D. Sterman. Voor de bedrijfswereid zal echter het veeleer pragmatisch georiënteerde referaat van H.B. Weil (Pugh-Roberts Associates, Inc.) en K.P. Veit (president Aetna International) meer aanspreken. We missen in het boek wel enkele namen van mensen die zich verdienstelijk hebben gemaakt op het vlak van globale of integrale ondernemingsmodellen. Enkele van hun bijdragen zouden, vooral naar de onderneming toe, van de materie een concreter beeld hebben kunnen geven. Alles bij elkaar echter omvat het boek een rijkdom aan informatie waaruit studenten toegepaste economie, alsmede universitair gevormden uit de bedrijfswereid en de overheid, heel wat kunnen putten.

Robert Van Straelen

Peter M. Milling en Erich O.K. Zahn, eds., *Computer-Based Management of Complex Systems: Proceedings of the 1989 International Conference of the System Dynamics Society, Stuttgart, July 10-14, 1989 Heidelberg, Springer-Verlag, 1989, xiv + 648 blz. - Prijs: 148 DM*

Introduction to Management Science

Zoals blijkt uit de titel, is dit boek bedoeld als inleiding tot diverse kwantitatieve beleidsmethodes.

Het vereist geen voorkennis van de lezer, die slechts (en bij voorkeur!) over zeer beperkte mathematische inzichten dient te beschikken. De auteur tracht via zeer eenvoudige voorbeelden verschillende technieken toe te lichten.

Positieve aspecten zijn dat het boek zeer "student-vriendelijk" is, of uitermate geschikt voor zelfstudie. Elk hoofdstuk is voorzien van een duidelijk inhoudsoverzicht en een verklarende woordenlijst. De uitgewerkte voorbeelden zijn vrij pedagogisch opgebouwd. Verder bevat elk hoofdstuk een aantal opgaven (waarvan voor vele de oplossing achteraan wordt vermeld), met één uitgebreide type-oplossing.

De auteur heeft getracht de bruikbaarheid en relevantie van de voorgestelde methodes te staven via de "applications sections", waarin reële toepassingen worden aangehaald. Deze "cases" blijven echter zeer beknopt.

Bovendien wordt de mogelijkheid aangestipt tot gebruik van PC-pakketten voor de aanwending van diverse methodes. De tekst bevat voorbeelden van computerinputs en -outputs op b.v. QSB+, Minitab, LINDO, Super LINDO/PC en GINO.

Het boek behandelt een vrij breed spectrum van technieken. Veel aandacht wordt geschonken aan lineaire programmering, waarbij formuleringsproblemen (Hfdst. 2), grafische en simplex-oplossingsmethode (Hfdst. 3 en 4, 5) en post-optimale analyse (Hfdst. 6) aan bod komen. Aparte hoofdstukken worden gewijd aan transport- en toewijzingsproblemen (Hfdst. 7), geheeltallige programmering (Hfdst. 8) en "goal programming" (Hfdst. 9). Na een inleiding tot elementaire statistische begrippen wordt vervolgens aandacht be-

steed aan beslissingsanalyse (Hfdst. 11).

Van de meer geavanceerde methodes zoals speltheorie (Hfdst. 12), Markov-analyse (Hfdst. 13), wachtlijnmodellen (Hfdst. 15) en voorspellingstechnieken (Hfdst. 16) komen enkel de eenvoudigste aspecten aan bod. Het EOQ-model wordt zeer uitgebreid behandeld in hoofdstuk 17 en 18, waarna wordt overgestapt op diverse netwerktechnieken (Hfdst. 19, 20). Tenslotte illustreert de auteur principes van dynamische (Hfdst. 21) en niet-lineaire (Hfdst. 23) programmering, vrij plots onderbroken door een bespreking van break-evenanalyse (Hfdst. 22). Het geheel wordt afgerond met enkele algemene (en vrij vage) beschouwingen over beslissingsondersteuningssystemen. De logica van de opbouw is niet steeds duidelijk; eenvoudige beginselen (zoals break even) en in principe complexe methodes (niet-lineaire programmering) wisselen elkaar af, en diverse probleemstukken worden door elkaar behandeld.

De auteur slaagt erin de eerder complexe methodes op bevattelijke wijze aan de lezer voor te stellen. Deze medaille heeft echter een keerzijde:

Een aantal technieken en begrippen worden zodanig uitgesponnen dat de "ergernis" van de modale lezer kan worden gewekt (b.v. LP: Hfdst. 2 tot 7!)

Bovendien wordt elke mathematische aanpak en verklaring geschuwd. Dit heeft voor gevolg dat

de lezer, die enkel via voorbeelden kennis maakt met een aantal methodes, moeilijkheden kan ondervinden bij het veralgemenen en typeren van de methodes.

De pogingen om het boek eenvoudig te houden impliceren eveneens – het gebruik van "definities" en begrippen die niet volledig aansluiten bij de gangbare literatuur en/of weinig precies worden afgeleid (b.v. Markov-ketens)

– een beperkt beeld van de vereenvoudigende assumpties en toepasbaarheid van de technieken

– een gebrekkig inzicht in de herkomst van een aantal sleutelformules. Zo worden b.v. basisformules betreffende wachtlijnkenmerken op de lezer "gedropt" zonder verdere verklaring.

Samenvattend kan men stellen dat het boek in aanmerking komt als eerste kennismaking met kwantitatieve beleidstechnieken, weinig uitleg behoeft en dus geschikt is voor zelfstudie. Als "naslagwerk" is het door zijn opbouw weinig relevant. Bij de meer mathematisch georiënteerde of reeds in het vakgebied geïntroduceerde lezer zal het mogelijk ergernis opwekken door langdradigheid en gebrek aan precisie.

Els Gijsbrechts

Bernard W. Taylor III, *Introduction to Management Science. Third edition (International Student Edition)*

Boston/Londen, Allyn and Bacon (Simon & Schuster, Inc.), 1990, xv + 896 blz. – Prijs: 31,95 \$

Accountancy

Financial Statement Analysis

Charles Gibson is erin geslaagd om een werk te schrijven over analyse van de jaarrekening dat geschikt is voor onderwijsdoeleinden op "intermediate level" én als informatiebron voor practici. In de eerste hoofdstukken wordt de inhoud van de jaarrekening en het opstellen ervan nog eens bondig herhaald. De jaarrekening is immers het document waar alle analysetechnieken op losgelaten zullen worden. Om de verschillende technieken te illustreren, wordt doorheen het boek een bepaald bedrijf volledig doorgelicht. De traditionele ratio's van liquiditeit, solvabiliteit en rendabiliteit komen aan bod. Hierbij wordt niet alleen aandacht besteed aan de berekening, maar ook aan de interpretatie ervan. Er wordt ook uitvoering stilgestaan bij de invloed van de verschillende waarderingsmethodes op de berekende ratio's. Verder zegt de auteur ook klaar en duidelijk welke informatie niet verschaft wordt door ratio's, alsook wanneer bepaalde industrieën een afwijkend patroon vertonen. Naast de ratio-analyse wordt in twee aparte hoofdstukken ook aandacht geschonken aan de analyse van de bronnen- en aanwendingsstabellen aan de intra- en inter-industrievergelijking.

Na de uitvoerige bespreking van alle analysetechnieken richt de auteur zich naar de gebruiker van de resultaten van deze analyses, nl. kredietanalisten, *corporate controllers*, financiële analisten, revisoren, beleggers. Voor een aantal van deze groepen werd een onderzoek verricht naar de door hen meest gebruikte ratio's. De resultaten hiervan zijn in het boek weergegeven.

In de meeste handboeken wordt alleen maar de analyse besproken van jaarrekeningen uit de handels- en industriële sector. Naast deze traditionele sectoren komt in dit boek ook de analyse van financiële staten gepubliceerd door banken en bedrijven uit de elektriciteits-, transport- en petroleumsector aan bod. Men kan het betreuren dat de analyse van jaarrekeningen uit de verzekeringssector hier ontbreekt. In een laatste hoofdstuk weidt de auteur uit over de thema's *personal financial statements*, *non profit accounting* en *government accounting*. Dit boek is een aanrader, zowel voor onderwijslui als voor practici.

Ann Jorissen

Charles H. Gibson, *Financial Statement Analysis: Using Financial Accounting Information. Fourth Edition*
Boston, PWS-Kent Publishing Company, 1989, xx + 709 blz. - Prijs: 33,50 £

Recht

Contracting for Property Rights

Eigendomsrechten hebben een belangrijke invloed op economische gedragingen en prestaties en dragen er tevens toe bij te bepalen wie de acteurs zijn op de economische scène en hoe de economische welstand in een maatschappij wordt verdeeld.

Hoewel iedereen overtuigd is van hun belang, toch weet men in feite vrij weinig af van het proces dat aanleiding geeft tot het ontstaan of de wijziging van deze rechten. In dit boek poogt de auteur, via vier case-studies en een theoretische analyse, de complexiteit van de vorming en de wijziging van de vastlegging van eigendomsaanspraken bloot te leggen. Eigendomsrechten worden daarbij gedefinieerd als sociale instituties die individuen voorrechten waarborgen die gepaard gaan met het bezit van en het bestuur over economische goederen, zonder er daarbij acht op te slaan of deze instituties formeel werden gedefinieerd en vastgelegd, dan wel via informele gewoontevorming werden omschreven. Sommige van deze rechtsregelingen dragen bij tot de economische expansie, terwijl andere de economische groei vertragen. Het blijven voortbestaan van ogenschijnlijk remmende regelingen voor eigendomsrechten komt daarbij uitvoerig aan bod. De auteur onderzoekt de verdeelingsconflicten die inherent zijn aan het wijzigen van eigendomsre-

gelingen en beschrijft het politieke touwtrekken van aanspraakmakers, politici en bureaucraten, hetgeen vaak leidt tot regelingen met partieel negatieve gevolgen. Hij stelt daarbij dat, omdat de stellingen die door de betrokken partijen bij het politieke besluitvormingsproces worden ingenomen, afhangen van de verwachte privéwinst, de kern van het politieke probleem het ontwerpen is van aanvaardbare allocatiemechanismen.

De problemen die rijzen gedurende de onderhandelingen worden gedetailleerd onderzocht in case-studies over het recht op minerale grondstoffen, op federale grond, op visvangst in de nationale wateren en op ruwe olie in de Verenigde Staten.

De grote verdienste van deze studie is dat Libecap aantoonde dat eigendomsrechten tot stand komen en afdwingbaar worden gemaakt door het spel van de politiek en dat ze de weergave vormen van de met elkaar botsende belangen en de onderhandelingskracht van de betrokkenen. Libecap ontwikkelt daarbij een analytisch denkraam waarbinnen contrasterende resultaten van deze weergave kunnen worden verklaard.

Gabriel L. Ballon

Gary D. Libecap, *Contracting for Property Rights (Political Economy of Institutions and Decisions)*
Cambridge, Cambridge University Press, 1989, ix + 132 blz. - Prijs: 25 £

Economisch en Sociaal Tijdschrift : Auteursinstructies

- 1 Artikels worden ingediend in twee exemplaren. Ze moeten in de voorkeurspelling geschreven zijn.
- 2 De maximale lengte van een artikel bedraagt 20 getypte bladzijden (regelafstand : anderhalf of dubbel). Langere bijdragen moeten worden ingekort.
- 3 Elk artikel moet een samenvatting bevatten van max. 10 regels. Elk artikel moet ook een Engelstalige abstract bevatten van max. 10 regels.
- 4 Het artikel moet overzichtelijk gestructureerd zijn, met treffende subtitels. Breng met witregels ook een logische indeling in alinea's aan! Gebruik het volgende basisschema :

Samenvatting
Inleiding
I EERSTE HOOFDSTUK (aan de lijn, hoofdletters)
A. Eerste paragraaf   1. Eerste punt   enz.
Besluit
Bibliografie
Abstract

- 5 Voetnoten
Probeer het aantal voetnoten te beperken. Meestal kunnen ze in de tekst worden verwerkt. Voetnoten worden doorgenummerd in het artikel. U typt ze op een afzonderlijk kopijvel.
- 6 Tabellen
Elke tabel komt op een apart kopijblad. In de tekst van uw artikel moet u naar elke tabel (en ook figuur) verwijzen : Uit tabel 2 blijkt dat ... of (zie figuur 1). Bij elke tabel horen een nummer, een titel en een bronvermelding. Geef in de marge aan waar de tabel of figuur bij voorkeur moet geplaatst worden. Voor zover technisch mogelijk houden wij daar rekening mee.
- 7 Figuren
U levert zo scherp mogelijke zwart-wit tekeningen, van drukklare kwaliteit. Uw grafieken e.d. worden nl. rechtstreeks gefotografeerd en afgedrukt. Eventuele tekst in de figuren moet in het Nederlands gesteld zijn. Figuren moeten op afzonderlijke kopijvellen bij het artikel gevoegd worden. In de marge geeft u aan waar de figuur bij voorkeur moet komen. Bij elke figuur horen een nummer, een titel en een bronvermelding. Deze gegevens worden door de drukker gezet.
- 8 Bibliografie
In de tekst verwijst u met de achternaam van de auteur, gevolgd door de bladzijde(n). Voorbeeld : ... (Morris, blz. 98-102). Het jaar van uitgave is alleen nodig als u van één auteur verschillende werken opneemt. Op een apart kopijvel typt u al de werken, alfabetisch per auteur.
- 9 Na de publikatie ontvangt u 5 bewijsexemplaren van het nummer.
- 10 Overdrukken kunt u bestellen (minimum 50 ex.) met de auteursfiche, die u tijdig wordt toegestuurd. Latere bestellingen zijn duurder.
- 11 Een honorarium wordt betaald voor gevraagde bijdragen die gepubliceerd worden.